

อิทธิพลของพระสงฆ์ต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

พ.ต.ต.วินัย ทัฬหะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-636-467-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE BUDDHIST MONKS AND THEIR INFLUENCE OVER VOTERS

Pol. Major Winai Thabthong

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-636-467-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ อิทธิพลของพระสงฆ์ต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
โดย พ.ต.ต.วินัย ทับทอง
ภาควิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว

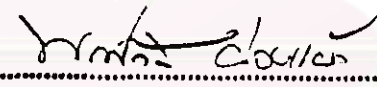

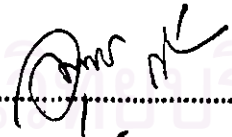
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษิตตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ สุภาวัฒน์ ชูตีวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประหยัด พงษ์ทองคำ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี)

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์ : อิทธิพลของพระสงฆ์ต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (The Buddhist Monks and their Influence Over Voters) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 178 หน้า. ISBN 974-636-467-7

การวิจัยเรื่องนี้ได้มุ่งศึกษาถึงเรื่องของอิทธิพลของพระสงฆ์ไทยที่มีบทบาทต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยได้ทำการศึกษาเฉพาะในพื้นที่อำเภอโพธิ์ประทับช้าง เขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดพิจิตร โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวัยดังนี้คือ เพื่อศึกษาบทบาทและพฤติกรรมของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำท้องถิ่น ศึกษาถึงเหตุปัจจัยที่ส่งเสริมต่อพฤติกรรมส่วนตัวของพระสงฆ์ในการเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลก่อหนุนให้พระสงฆ์ประพฤติตัวเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเพื่อที่จะทราบพฤติกรรมของพระสงฆ์ในขณะที่ต้องอยู่ในฐานะเป็นหัวคะแนน โดยศึกษาวิธีการปฏิบัติตนและการแสดงออกต่อการเป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัครรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การศึกษาเรื่องนี้ได้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจในปี 2539-2540 ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นชาวบ้านและพระสงฆ์เอง โดยมีสมมติฐานคือ พระสงฆ์ในฐานะผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทและอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยพระสงฆ์สร้างความเป็นผู้นำโดยอาศัยปัจจัยในเรื่องของบุคลิกภาพส่วนตัว สิ่งที่เป็นวัตถุมงคล และการเป็นพระนักพัฒนา มีปัจจัยแวดล้อมได้แก่ ผลประโยชน์ต่างตอบแทน ความสัมพันธ์เชิงส่วนตัว ความสนใจทางการเมืองเป็นมูลเหตุจูงใจให้ประพฤติตนเป็นหัวคะแนน พฤติกรรมที่แสดงออกมาบ่งบอกด้วยการกล่าวอ้างถึงผลประโยชน์ต่างตอบแทน การแสดงความใกล้ชิดและการกล่าวถึงคุณสมบัติที่ดีของผู้สมัคร ส.ส.บ่อยครั้ง

ผลจากการศึกษาพอสรุปได้ว่า พระสงฆ์ที่เป็นประชากรในการศึกษานั้นได้มีบทบาทต่อการเลือกตั้งในทุกครั้งที่ผ่านมา โดยอาศัยบทบาทของการเป็นผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านด้วยการปฏิบัติตัวเป็นพระนักพัฒนา การมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่ดี และการใช้ความสามารถพิเศษหรือมีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งความศรัทธาที่เกิดขึ้นกับชาวบ้าน บทบาทและพฤติกรรมของพระสงฆ์ที่แสดงออกมามีลักษณะของการเป็นหัวคะแนน ช่วยเหลือผู้สมัครรับการเลือกตั้งอย่างเด่นชัด กล่าวคือได้มีการแสดงพฤติกรรมออกมาด้วยการกล่าวกับชาวบ้านทั้งโดยตรงและทางอ้อมถึงผลประโยชน์ตอบที่ได้อ้อมมาแล้วหรือจะได้รับการจากผู้สมัคร ส.ส. กล่าวโดยตรงหมายถึงการพูดกับชาวบ้านด้วยตนเอง ส่วนทางอ้อมหมายถึงการบอกผ่านตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชน นอกจากนี้แล้วยังแสดงพฤติกรรมออกมาให้ชาวบ้านนั้นเข้าใจความหมายด้วยการกล่าวถึงคุณงามความดีและแสดงออกให้เห็นว่ามีความคุ้นเคยสนิทสนมกับผู้สมัคร ส.ส. เหล่านั้น อยู่เสมอ ๆ ปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทและอิทธิพลต่อการเลือกตั้งด้วยการมีพฤติกรรมเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัคร ส.ส. มากที่สุดคือ ผลประโยชน์ตอบแทนหรือรางวัลที่จะได้รับ ปัจจัยรองลงมาคือ การมีความสัมพันธ์ในเชิงส่วนตัวกับผู้สมัคร ส.ส. พระสงฆ์ไม่มีความสนใจในทางการเมืองที่จะเป็นปัจจัยสนับสนุนหรือส่งเสริมให้มีพฤติกรรมเป็นหัวคะแนน

ภาควิชา ..... ปกครอง
สาขาวิชา ..... ปกครอง
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิสิต พ.๑๑.๐๑
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C731647 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD: BUDDHIST MONKS / INFLUENCE / VOTERS / PICHIT

WINAI THABTHONG : THE BUDDHIST MONKS AND THEIR INFLUENCE OVER VOTERS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PORNSAK PHONGPHAEW, Ph.D.

178 pp. ISBN 974-636-467-7

The purpose of this research is to study the monks' influence over the election of the Member of the House of Representative by examining especially in area of Amphur Pohpratabchang, Election Area 1, Pichit. The objectives of this research are to study the role and behavior of the monks, as the local leader. To study factors which encourage his personal behavior, the circumstances that support his behavior as well as his performance while acting as the canvasser for the candidate by studying the procedure and performance as the canvasser. This study using the survey research during the year 1996-1997 among the villagers and monks with the hypothesis that as the local leader, the monks have behaved and had influences towards the voting by which his leadership was formed base on his personality, sacred articles and his acting as the developer monk. The circumstances are the consideration, personal relationship, political interests which are persuaded ground to the canvasser. His performance is always shown by referring to the consideration, close relation and the good qualification of the candidate.

From this study, it can be summarized that in the past, the monks have played the role of local leader, accepted by the villagers, in every election by acting as the developer monk, with his good personality and his special ability or his knowledge in every matters to create the faith among villagers. His role and behavior have been shown in a form of canvasser, helping the candidate apparently. This is to say that the behavior appeared in a form of chatting with villagers, both direct and indirect, regarding the consideration received or to be received. Chatting directly means speaking with the villagers by themselves. Chatting indirectly means saying to the representative of the community leader. Moreover, his behavior showing to the villagers for their understanding was done by keep praising and showing that he is very well acquainted with such candidate. The major factor that persuaded the monk to perform his role and influence over the election as the canvasser is the consideration or reward. The minor factor is the personal relationship with the candidate. The monk is not interested in politics enough for being the canvasser.

ภาควิชา..... ปกครอง
สาขาวิชา..... ปกครอง
ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิติ..... พ.ศ. ๐๙
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จรูปล่วงลงได้ด้วยดี ก็ด้วยความเมตตากรุณาของท่านรองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และทั้งนี้ขอขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ประหยัด หงษ์ทองคำ รองศาสตราจารย์ อนุสรณ์ ลิ้มเมณี ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบแก้โครงวิทยานิพนธ์และการสอบวิทยานิพนธ์ อีกทั้งยังให้คำแนะนำที่ดีตลอดมา ขอขอบคุณพันตำรวจโท สืบศักดิ์ ชาวลา-วิวัฒน์ ที่ได้ช่วยให้คำแนะนำในการศึกษา ขอขอบคุณ นายชุม ทองอ่วม นายสมชาย เกียรติศิริ ตลอดจนผู้ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยทุกท่าน

และที่จะอดกล่าวถึงไม่ได้คือ บิดา มารดา ของผู้เขียนที่มีส่วนให้การช่วยเหลือสนับสนุนในการศึกษามาโดยตลอด

สำหรับความผิดพลาดใด ๆ ที่ปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขออภัยไว้แต่เพียงผู้เดียว

พ.ต.ต.วินัย ทับทอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
สารบัญรูป.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบัน.....	2
สถาบันสงฆ์กับการเมืองในปัจจุบัน.....	3
พระสงฆ์กับการเลือกตั้ง.....	5
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
3. สมมติฐานการศึกษา.....	8
4. ขอบเขตของการศึกษา.....	8
5. คำจำกัดความ.....	9
6. ข้อจำกัดหรืออุปสรรคของการศึกษา.....	10
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
8. ลำดับการนำเสนอ.....	11
2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ทฤษฎีอำนาจและอิทธิพล.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นนำ.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของชนชั้นนำ.....	32
แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	44
แนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยน.....	48
พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งในประเทศไทย.....	54
พฤติกรรมในการหาเสียงเลือกตั้ง.....	55
พฤติกรรมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง.....	56
พฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง.....	62

บทบาทของพระสงฆ์ต่อความศรัทธาของประชาชน.....	66
พระสงฆ์กับบทบาทของการเป็นผู้นำชุมชน.....	67
พระสงฆ์กับการพัฒนา.....	69
บทบาทของพระสงฆ์โดยเฉพาะการเป็นหัวคะแนน.....	73
สรุป.....	76
3. สภาพการณ์และลักษณะโครงสร้างชุมชนของเขตการเลือกตั้ง 1 จังหวัดพิจิตร.....	77
1. สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดพิจิตร.....	77
1.1 ขนาดและที่ตั้ง.....	77
1.2 สภาพการเมือง.....	78
1.3 สถานภาพของประชากร.....	79
1.4 ปัญหาความต้องการพื้นฐานของประชาชนในจังหวัดพิจิตร.....	81
1.5 สถานภาพทางการศึกษาของประชาชนในจังหวัดพิจิตร.....	82
1.6 สถานภาพการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งองค์กรในชุมชนในจังหวัดพิจิตร.....	83
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง.....	86
3. ลักษณะโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับผู้นำในท้องถิ่น และนักการเมืองในจังหวัดพิจิตร.....	87
3.1 สภาพความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับผู้นำท้องถิ่น.....	87
3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับ ส.ส.ในจังหวัดพิจิตร.....	88
4. สถานะของพระสงฆ์และความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนในจังหวัด พิจิตร.....	91
4.1 สถานภาพของพระสงฆ์.....	91
4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนในจังหวัดพิจิตร.....	94
4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับนักการเมืองในจังหวัดพิจิตร.....	95
5. บทบาทของการเป็นหัวคะแนนของพระสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร.....	96
6. พฤติกรรมทางการเมืองทั่วไปในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดพิจิตร.....	97
7. สรุป.....	98
4. ระเบียบวิธีวิจัย	100
ระเบียบวิธีวิจัย.....	100
1 รูปแบบของการวิจัย.....	100
2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	101
3 การสุ่มตัวอย่าง.....	101
4 ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร.....	102

5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	103
6 การรวบรวมข้อมูล.....	104
7 การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	105
8 ระยะเวลาในการศึกษาเก็บข้อมูล.....	106
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	107
1 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการเก็บข้อมูล.....	107
2 การทดสอบสมมติฐาน.....	109
3 สรุป.....	110
6 บทสรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอ.....	121
1. ผลการศึกษากับแนวความคิดทฤษฎีของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	121
2. ผลการศึกษากับสมมติฐานที่กำหนดในการศึกษา.....	124
3. ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษา.....	126
4. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาวิจัย.....	127
5. สรุป.....	129
6. ข้อเสนอแนะ.....	130
รายการอ้างอิง.....	133
ภาคผนวก.....	139
ประวัติผู้เขียน.....	178

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงเขตพื้นที่ปกครองส่วนภูมิภาค จังหวัดพิจิตร.....	78
ตารางที่ 3.2 แสดงข้อมูลจำนวนวัดและสำนักสงฆ์ในเขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดพิจิตร.....	92
ตารางที่ 4.1 แสดงผลการคัดเลือกเป้าหมายประชากรที่เป็นพระสงฆ์เพื่อศึกษา.....	104
ตารางที่ 5.1 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของประชากรศึกษา.....	108
ตารางที่ 5.2 แสดงผลปัจจัยส่งเสริมพฤติกรรมส่วนตัวพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำชุมชน.....	112
ตารางที่ 5.3 แสดงมูลเหตุปัจจัยแวดล้อมมุ่งใจให้พระสงฆ์ประพฤติตนเป็นหัวคะแนน.....	115
ตารางที่ 5.4 แสดงพฤติกรรมพระสงฆ์ที่แสดงออกในลักษณะเป็นหัวคะแนน.....	118

(ตารางที่ 1-15 แสดงในภาคผนวก)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนมภาพ

	หน้า
รูปที่ 2.1 แสดงรูปแบบของการวิเคราะห์อำนาจผู้นำ.....	22
รูปที่ 2.2 รูปแบบของการเกิดพฤติกรรม.....	48
รูปที่ 3.1 แสดงสัดส่วนพื้นที่ทำกินในเขตจังหวัดพิจิตร.....	80
รูปที่ 3.2 แสดงสถิติจำนวนรถจักรยานในจังหวัดพิจิตร ระหว่างปี 2533-2537.....	80
รูปที่ 3.3 แสดงสถิติระดับการศึกษาของประชากรในจังหวัดพิจิตร.....	82
รูปที่ 3.4 แสดงรูปแบบลักษณะของการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรในจังหวัดพิจิตร.....	85
รูปที่ 3.6 แสดงแผนที่เขตการปกครองและเขตการเลือกตั้งในจังหวัดพิจิตร.....	86

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย